

Prvoletna črnoglavka *Sylvia atricapilla* ujeta v Rusiji med jesensko selitvijo v smeri SSV

A first-year Blackcap *Sylvia atricapilla* caught in Russia during its autumn migration to the NNE

Nikita ČERNECOV

Med rednim obročkanjem ptic na Biološki postaji Rybachy v Kaliningrajskem okrožju v Rusiji je bila leta 1995 ujeta prvoletna samica črnoglavke, obročkana v Sloveniji.

tega obstajajo domneve, da se srednjeevropske črnoglavke jeseni utegnejo seliti v Skandinavijo (FRANSSON, STOLT 1993). Črnoglavka, o kateri govori ta članek, bi lahko bila osebek z genetsko določeno severno

LJUBLJANA 1 y f 25. 9. 95	Tezno, Maribor,	46.32N/15.39E, SLOVENIJA,
A 794024	v 13. 10. 95 Rybachy,	55.12N/20.46E RUSSIA
	19.10. 95	" "

Razdalja med krajema obročkanja je bila 1027 km, smer 20° (SSV). Med 13. in 19. oktobrom je telesna teža ptice narasla z 20,0 g na 24,1 g.

Glede na to, da so poročila o severni smeri jesenske selitve črnoglavke v srednji in severni Evropi kar številna (FRANSSON, STOLT 1993), bi pričujoči primer lahko pojasnili na več načinov. Prvič, črnoglavki so proti SSV lahko pomagali močni južni vetrovi. Po podatkih dr. S. N. Ivanova z Oceanološkega inštituta v Kaliningradu, ki je napravil sinoptično karto za območje Evrope med 25. septembrom in 13. oktobrom 1995, je namreč povsem mogoče, da so to črnoglavko tja gnali južni vetrovi, ki so med 2. in 7. oktobrom 1995 pihali iz Sredozemlja proti vzhodnemu Baltiku. Čeprav ni mogoče povsem izključiti razpršitve mladostnih osebkov, pa je to zaradi tako poznega datuma bolj malo verjetno (BERTHOLD et al. 1990), pa tudi razdalja - celih 1027 km - je prevelika (FRANSSON, STOLT 1993).

Nedavno od tega je bilo ugotovljeno, da pri črnoglavkah lahko prihaja do sprememb v genetsko določeni selitveni smeri. Del srednjeevropske populacije črnoglavk si je izbral novo prezimovališče na Britanskem otočju, potem ko so tam za to nastale ugodne razmere (BERTHOLD, TERRILL 1988, BERTHOLD et al. 1992). Poleg

selitveno smerjo. Mogoče pa je tudi, da gre v tem primeru zgolj za napako v orientaciji, ki ji običajno pravimo "nasprotna selitev". Kljub vsemu naštetemu pa natančen razlog za tako nenavadno vedenje te ptice ostaja nejasen. Pomembno je tudi pripisati, da je telesna teža te črnoglavke, ki je bila videti zdrava in v dobrem telesnem stanju, po selitveni poti v tako nenavadni smeri narasla kar za 20%.

LITERATURA

BERTHOLD P., TERRILL S.B. 1988. Migratory behaviour and population growth of Blackcaps wintering in Britain and Ireland: some hypotheses. *Ring. & Migr.* 9: 153-159.

BERTHOLD P., QUERNER U., SCHLENKER R. 1990. Die Mönchsgrasmücke. Wittenberg Lutherstadt: Neue Brehm-Bücherei: 1-180.

BERTHOLD P., HELBIG A., MOHR G., QUERNER U. 1992. Rapid microevolution of migratory behaviour in a wild bird species. *Nature* 360: 668-670.

FRANSSON T., STOLT B.-O. 1993. Is there an autumn migration of continental Blackcaps (*Sylvia atricapilla*) into Northern Europe? *Vogelwarte* 37: 89-95.

POVZETEK

13. in 19. 10. 1995 je bila bila v kraju Rybachy v Kaliningrajskem okrožju v Rusiji ujeta prvoletna samica črnoglavke, ki je bila 25.9.1995 obročkana v Mariboru v Sloveniji. Razdalja med krajema je 1027 km, smer 20° SSV.

Po avtorjevem mnenju takšno neobičajno smer jesenske selitve črnoglavke ne gre pripisovati t.im. mladostni selitvi, ker je bilo za kaj takega že prepozno, pa tudi razdalja je prevelika. Kot možni razlog omenja tudi genetsko spremembo, opaženo pri delu srednjeevropskih črnoglavk, ki zadnje čase prezimuje na Britanskem otočju, nekatere pa se jeseni selijo celo v Skandinavijo. Prav tako je mogoče, da je šlo le za napako v orientaciji.

Nenazadnje bi črnoglavki na njeni poti proti SSV lahko pomagali južni vetrovi, ki so sodeč po sinoptični karti pihali iz Sredozemlja proti Baltiku v dneh od 2. do 7. 10. 1995.

SUMMARY

On October 13th and 19th 1995, a first-year female Blackcap ringed on September 25th 1995 in Maribor, Slovenia, was caught in Rybachy, Kaliningrad region, Russia. The distance between the two places was 1027 km, direction 20° NNE.

The author of the article believes that such unusual migratory route by the Blackcap could not be attributed to the so-called juvenile dispersal, as it was simply too late in the season and the distance was too long as well. As a possible explanation for this phenomenon he suggests changes in the genetically determined migratory direction noticed already in a part of Central European Blackcaps, which have lately been overwintering in the British Isles, while some of them may even migrate, in autumn, to Scandinavia. It is also possible that merely an orientation error has been involved.

In the end the Blackcap caught in Rybachy may have been aided on its way towards NNE by strong southerly winds which, according to the synoptic chart, blew from the Mediterranean to the Eastern Baltic from October 2nd to October 10th 1995.

Nikita Černecov, Biological Station Rybachy, Zoological Institute, 199034 St. Petersburg, Rusija

Iz ornitološke beležnice From the ornithological notebook

MALI PONIREK *Tachybaptus ruficollis*
LITTLE GREBE - *The grebe swam against the stream for about 3 to 4 minutes, diving in some 2 feet deep rapids, until it caught a fish and flew with it to somewhat calmer waters, on 3rd March 1996 on the Jezernica river at the outflow of Bohinjsko jezero (Lake Bohinj)*

Na sončno nedeljo 3.3.1996 je bilo Bohinjsko jezero popolnoma zamrznjeno, z edino izjemo nekaj deset kvadratnih metrov ob iztoku Jezernice pri Sv. Janezu. Tu se je zadrževalo 46 črnih lisk *Fulica atra* in 52 mlakaric *Anas platyrhynchos*.

Mojo pozornost je pritegnil mali ponirek *Tachybaptus ruficollis* na brzicah Jezernice pod mostom, tik preden se Jezernica in Mostnica zlijeta v Savo. Reka je bila upadla. Malega ponirka sem uzel, ko sem oprezal za povodnimi kosi *Cinclus cinclus*. Dejansko sta bila oba na istih brzicah. Kos je posedal po kamnih, ki so štrleli iz deroče vode, in se le tu in tam pognal za kratek čas v vodo.

Ponirek pa je plaval med kamni. Zaradi močnega toka je bil ves čas obrnjen proti njemu. Iz hitrega guganja se je dalo sklepati, da se zelo trudi in zelo hitro plava že samo zato, da ostaja na mestu. Večkrat je izginil v vodo za več sekund. Navzgor mu je uspelo napredovati le malo in še to bolj na mirnejšem toku brzice bližje brega. Nekajkrat se je dvignil v zrak in napol odletel, napol stekel po brzici navzgor, čeprav le za meter ali dva.

Tak, očitno naporen način lova sem opazoval 3 ali 4 minute. Ta čas ni bilo videti, da bi ponirek kaj ujel. Če že kaj, je bila to kaka manjša žival, ki jo je pogoltnil pod vodo.

Naposled mu je uspelo zgrabiti čokato ribico, dolgo morda dobrih 5 cm. Ker mu je plavanje proti deročemu toku jemalo vso koncentracijo, ni tvegalo, da bi ribo